

Nylandt, De Nederl. Herbarius, blz. 79 geeft. „Voor Engborstigheid, hoest, sweringe der Longe, ende verswooren Pleuris: Neemt fijn ghestooten Netelen-zaet, soo veel van nooden is, vermengt het onder gesuyverde Honingh ende laet hier van dickwils licken". Ook hier is de klassieke invloed weer goed merkbaar.

In later tijd, bij Dr. J. F. Osiander, Volksgeneeskunde, 73, vinden we het volgende recept tegen aamborstigheid opgegeven: „Het slaan met *brandnetels*, van de borst, het bovenste gedeelte des buiks, der handen en voeten". Dit is blijkbaar een herinnering aan de magische kracht, die vroeger aan de netel werd toegeschreven.

Tot in onze tijd toe heeft de aanwending van de *Urtica* tegen borst- en longlijden zich onder 't volk gehandhaafd. Dr. O. von Hovorka u. Dr. A. Kronfeld delen in hun *Vergleichende Volksmedizin*, I, 90 mede: „In Deutschland werden Brennesselblätter gegen Verschleimung der Brust und der Lunge verwendet". Jos. Holuby zegt in de *Originalbeiträge zur slowakischen Volksmedizin*, dat de Slowaken in 't voorjaar de als spinazie fijn gehakte *brandnetels* eten tegen 't hoesten. De Czechen gebruiken een afkooksel van *Urtica dioica* tegen *borstkwalen* en *brandnetelsap* bij *longbloeding*. (Dr. J. Matiegka, *Originalbeiträge zur Volksmedizin in Böhmen, Mähren und Schlesien*).

Ook A. P. Dinand noemt in zijn bovengenoemd Kruidenboek, blz. 76 een aftreksel van de bladeren van *Urtica dioica* als middel tegen verslijming der longen en ademhalingsorganen.

In een slotartikel willen we nog iets mededelen over de *Urtica* als middel tegen enkele andere ziekten.

Groningen, Januari 1938.

CHR. STAPELKAMP.

NOTEN.

1) Middel tegen rheumatische aandoeningen. 2) Dr. M. A. van Andel, Volksgeneesk. in Nederland, blz. 380. 3) aftreksel. 4) C. Bakker, Volksgeneesk. in Waterland, blz. 497. 5) voorbehoedmiddel. 6) Dr. O. von Hovorka u. Dr. A. Kronfeld, *Vergleichende Volksmedizin*, I, 90. 7) In sommige streken van ons land noemt men steenpuisten ook wel bloedzweren of bloedvinnen. 8) azijn. 9) Matthias de l'Obel (Lobelius), 1538—1616, was een bekend schrijver van botanische werken. 10) Leonhard Fuchs, 1501—1566, was hoogleraar in de geneeskunde te Tübingen. 11) dolle. 12) Parotides, oorgezwel. 13) Castore Durante, ± 1529, was lijfarts van paus Sixtus V. 14) Hooimaand. 15) afschaffen = genezen. 16) vuile zweren. 17) moeilijk te genezen. 18) K. von Megenberg leefde in de 14de eeuw (1309—1374); zijn boek verscheen in 1349. 19) doet een abces doorbreken. 20) haar zaad. 21) papomslag. 22) 't afsterven van een lid. 23) urinedrijvend. 24) In 't Jahrb. d. Ver. für niederl. Sprachforschung, 1889. 25) bilzenkruid, *Hyoscyamus niger*. 26) even veel. 27) *Potentilla anserina*. 28) luttelen = zuiveren, reinigen, helder laten worden. 29) tegen.

CHR. S.

MEI.

Hoe ver reiken de vogelgeluiden? Het is niet zoo gemakkelijk om in al het gerucht van de Mei eenigszins nauwkeurige getallen vast te stellen voor de draagkracht van vogelroep en vogelzang. Je moet dan precies weten, waar het individu, dat het geluid maakt, zich bevindt, en wanneer we nu juist de uiterste afstanden willen vaststellen, dan stuiten we op groote moeilijkheden. Het vraagstuk is niet zoo heel belangrijk, maar het verschaft een goede oefening voor oog en oor en dwingt ons, om wat langer stil te staan bij al wat die vogels uitrichten.

Het best schieten wij op met de nog al zeldzame vogels. Het laatste paartje Sprinkhaanrietzangers, dat hier in het Kennemer duin broedde heeft ons geleerd, dat dit dunne trillertje voor hen, die het kunnen horen nog waarneembaar is op een afstand van meer dan tweehonderd meter. Op Texel vonden wij dit bevestigd. Daar woonde verleden jaar een Sprinkhaanrietzanger dicht aan het fietspad naar de Staatsbosschen, waar het voetpad aftakt naar Paal XVII en wijd en zijd geen andere.

Wij hebben hier een poos een Groote Bonte Specht gehad, die roffelde op het metalen bekleedsel van een knus torenspitsje van een moderne villa. Het metaalachtig geluid verschilde duidelijk van dat van de houten instrumenten van de andere spechten. Welnu, dit was nog waarneembaar op 1200 meter afstand. Geen wonder, dat soms de lucht vervuld lijkt van spechtengeluid; een viertal van deze klanten, doelmatig opgesteld, kunnen een heele gemeente amuseeren. Misschien hebt ge in uw buurt langs den spoordijk een afgezonderd plasje waar een enkel roerdomppaar huist en daar kunt ge dan uitmaken, dat hun gebrul ook verder reikt dan een kilometer.

Als we genoeg zangboomen kennen en individuele eigenschappen van de zangers hebben opgemerkt dan kunnen we ook daaromtrent wel aardige gegevens verzamelen. In 1934 had ik in mijn tuin een tijftjaf die stotterde; zijn geluid reikte 60 meter ver. De Groote Lijster is ook goed bruikbaar, want die is soms heel vast gehecht aan zijn zangboom en sterk persoonlijk in zijn eenvoudige lied. Ik vond als maximum afstand 130 meter. Voor de wulp kom ik op 200 meter.

In April 1932 reisden we met de boot van Weenen naar Budapest en hoorden nachtegalen zingen op beide oevers van den Donau. Ook daarbij kwamen afstanden te pas van omtrent tweehonderd meter en dan altijd nog verondersteld, dat die nachtegalen zaten te zingen vlak aan den oever.

Met den leeuwerik hebben we moeite om vast te stellen, hoe hoog hij vliegt al tierelierend. Voor zoover ik weet is dat nog nooit precies nagemeten. Het zou iets aardigs zijn voor ondernemende jongelui om dat volgens de regelen der geodesie te doen. Ik denk wel dat de uitkomsten niet verbluffend zouden zijn en dat zelden de honderd meter wordt overschreden. Op een duintop gezeten aan een steile helling en met een vrijen zee-horizon in de verte kon ik menigmaal constateeren dat de boomleeuwerik met twintig, dertig meter hoogte al gauw tevreden is. Maar zijn geluid reikt veel verder, dank zij verspreid staande berken in de vallei kon ik uitmaken dat hij met glans nog op 120 meter hoorbaar is.

Het gerucht van de groote vogelkolonies van Griend, de Beer, de Westerduinen op Texel, de Boschplaat, Lekkerkerk, Wanneperveen is niet altijd even sterk. Als je er midden in staat is het een oorverdoovend lawaai, maar in de ongestoorde eenzaamheid kan het er tamelijk rustig zijn. Evenwel hebben de meeuwen en sterntjes hun vreugdebetoon voor zonsopgang en bij zonsondergang en dan kun je ze honderden meters ver hooren. Van aalscholvers heb ik in dit opzicht geen ervaring.

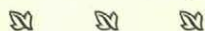
De hongerroep van jonge spechten hoor ik nog op vijfendertig meter, met den wind mee.

We kunnen deze waarnemingen ook uitstrekken tot andere diergroepen: de groene en bruine kikvorschen, het paddenkoor, de boomkikvorsch, krekels, sabelsprinkhaan, hommels, zweefvliegen, hert, ree, vos. Allemaal aardige oefening en mooi buitenwerk.

Beklaag u niet, dat de mensch-geluiden dit natuurgeluid komen verstoren. Ook aan die kunnen we vreugde beleven: het scherpen van de zeis, het geratel van de maaaimachine, de belletjes van het paardentuig, het knarsen van de zware wielen, het is allemaal prachtig, wanneer stemming en omgeving slechts meewerken.

En wanneer we zoo ons gehoor verheugende bezigheid hebben verschaft, dan mogen we een volgenden keer het reukorgaan ook eens een beurt geven.

JAC. P. TH.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

De wondere Maart van 1938. Het is wel de moeite waard, een herinnering te bewaren aan deze merkwaardige periode. Een vergelijking met het vorig jaar is heel leerzaam. Maar het is ook goed, eens terug te zien naar het zachte voorjaar van 1921. Intusschen zal ik het waardeeren, wanneer onze lezers mij hun ervaringen van Maart '38 willen mededeelen. Voor zoo ver ze die van belang achten.